

**UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

**Alen Grželj**

**Obrambni izdatki in vojaška moč: primer Ruske federacije**

**Diplomsko delo**

**Ljubljana, 2015**

**UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

**Alen Grželj**

**Mentor: doc. dr. Erik Kopač**

**Obrambni izdatki in vojaška moč: primer Ruske federacije**

**Diplomsko delo**

**Ljubljana, 2015**

## **Obrambni izdatki in vojaška moč: primer Ruske federacije**

Ruska federacija je v 21. stoletje zakorakala kot pravna naslednica Sovjetske zveze, od nje je podedovala nekaj še preostalega ugleda, večino teritorija, gospodarskih zmogljivostih in naravnih bogastev ter ogromen vojaški arzenal, ki pa je bil v veliki meri dotrajan in potreben temeljitih reform. Rusija je bila kot država, ki nastopa na Evropskem in Azijskem politično-gospodarskem področju zelo odvisna od svoje vojaške moči, saj je prav z njo večkrat dosegala svoje cilje. In prav v obdobju 2000 - 2010, ko se je Rusija in ruska družba znašla na dnu, se je situacija počasi začela spet spreminjati na boljše. Z nastopom Vladimirja Putina se je namreč ponovno vzpostavila močna, centralna državna oblast, obračunali so z gospodarskimi elitami-oligarhi, kar je Rusiji prineslo gospodarsko rast, rast BDP-ja in vsesplošen napredek. Kot del ponovne vrnitve na mednarodno politično prizorišče so tudi vojaške reforme ter povečanje obrambnih izdatkov, ki jih je Rusija začela izvajati prav v tem obdobju s ciljem povrniti svojo nekdanjo vojaško moč.

**Ključne besede:** Ruska federacija, BDP, vojaška moč, obrambni izdatki.

## **Defence spending and military power: The example of the Russian Federation**

Russian Federation stepped in the 21st century as the legal successor of the Soviet Union and from her inherited some of the remaining reputation, the majority of the territory, economic capacities and natural resources, and a massive military arsenal, which was largely obsolete and in need of radical reform. Russia, because it has been acting as a country on the European and Asian political-economic sphere, depends very much on its military power, as it was often the tool used to achieve its objectives. And in 2000-2010 period, when Russia and Russian society finds itself at the biggest crisis, the situation slowly began to change again for the better. Vladimir Putin has taken steps to restore strong central state power, slowly Russia dealt with its economic elites-oligarchs, which brought Russia economic growth, GDP growth and overall progress. As part of the re-return to the international political arena were also military reforms and an increase in defence spending, which Russia also launched during this period.

**Key words:** Russian Federation, GDP, military power, defence spending.

## **Kazalo**

1	Uvod.....	7
2	Metodološko hipotetičen okvir .....	8
2.1	Predmet in cilj preučevanja .....	8
2.2	Hipoteze.....	9
2.3	Metodologija.....	9
2.4	Zgradba.....	9
2.5	Temeljni pojmi .....	10
2.5.1	Centralizacija države.....	10
2.5.2	Gospodarska rast.....	11
2.5.3	Obrambni izdatki .....	11
2.5.4	Vojaška moč.....	12
3	Ruska federacija do leta 2000 .....	13
4	Gospodarski razvoj Ruske federacije.....	17
5	Obrambni izdatki in vojaška moč Ruske federacije .....	20
5.1	Stanje oboroženih sil Ruske federacije ob prelomu tisočletja.....	20
5.2	Reforma Oboroženih sil Ruske federacije.....	23
5.3	Obrambni izdatki .....	29
6	Verifikacija hipotez in zaključek .....	31
6.1	Učinek BDP na obrambne izdatke.....	32
6.2	Sprememba vojaške moči RF .....	33
6.3	Zaključek .....	34
7	Literatura.....	36

## **Kazalo grafov**

Graf 4.1 : Gibanje BDP RF med 2000 in 2010.....	18
Graf 4.2 : Rast BDP RF med 2000 in 2010.....	19
Graf 5.1 : Gibanje obrambnih izdatkov RF v % BDP med leti 2000 in 2010.....	30
Graf 5.2 : Gibanje obrambnih izdatkov RF med 2000 in 2010.....	31

## **Kazalo tabel**

Tabela 5.1 : Številčno stanje brigad po vojaških okrožjih RF leta 2011.....	27
---	----

## Seznam kratic

IMF	International Monetary Fund
BDP	Bruto domači proizvod
OZN	Organizacija združenih narodov
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute
SND	Skupnost neodvisnih držav
RF	Ruska federacija
OS RF	Oborožene sile Ruske federacije
SZ	Sovjetska zveza
ICBM	Inter Continental Ballistic Missile
MO RF	Ministrstvo za obrambo Ruske federacije

# 1 Uvod

Rusija je, po približno 300-letni vladavini Romanovih, vstopila v 20. stoletje, morda najbolj burno obdobje v svoji zgodovini. 20. stoletje je bilo za Rusijo polno pretresov, polno novosti in morda najpomembneje, v večjem delu 20. stoletja je Rusija, kot del Sovjetske zveze, igrala ključno vlogo v svetovni politiki. Sovjetska zveza je bila, prav tako kot sedaj Rusija, precej odvisna od svoje vojaške moči. Nobenega dvoma ni, da je Sovjetska zveza predstavljala eno od dveh takratnih velesil, vendar pa je Rusija precej vojaškega potenciala po razpadu Sovjetske zveze izgubila. V mojem preučevanem obdobju, od leta 2000-2010 pa so se že začele spremembe, ki bodo Rusijo nedvomno vrnile na svetovno prizorišče kot eno od velesil.

Ruska federacija se nahaja na dveh celinah, Evropi in Aziji in teritorialno obsega 17 075 200 kvadratnih kilometrov. S to površino obsega največjo državo na svetu. Tu moram poudariti, da so podatki iz leta 2008, torej pred priključitvijo Krima Ruski federaciji. Glavno mesto je Moskva, v kateri živi približno 9 milijonov ljudi, celotno prebivalstvo Ruske federacije pa šteje približno 143 milijonov ljudi. Druga večja mesta so Sankt Peterburg s 5,1 milijona ljudi, Gorki oz. Nižni Novgorod z 1,5 milijona, Sverdlovsk oz. Jekaterinburg z 1,4 milijona, Kujbišev oz. Samara z 1,3 milijona, Omsk z 1,2 milijona ter Kazan in Perm z 1,1 milijona prebivalcev.

Rusija je geografsko obkrožena, po vrsti ter v nasprotni smeri urinega kazalca, z Norveško, Finsko, Estonijo, Latvijo, Belorusijo, Ukrajino, Gruzijo, Azerbajjanom, Kazahstanom, Mongolijo, Kitajsko, Severno Korejo, Japonsko ter po morski meji z Aljasko, ki je del Združenih držav Amerike. Poleg tega obsega še ozemeljsko eksklavo okoli mesta Kaliningrad, ki stoji med Litvo in Poljsko.

Etnično je Ruska federacija sestavljena iz mnogih narodov, glavnino med njimi predstavljajo Rusi, ti sestavljajo 82,7% prebivalstva, naslednji večji narodi so Tatari s 3,7%, Ukrajinci z 2,9%, Čuvaši z 1,2%, Baškirci z 0,9%, Belorusi in Mordovijci, vsak narod z 0,8%, Čečeni z 0,7%, medtem ko preostalih 6,3% prebivalstva predstavljajo drugi narodi. Uradni jezik je ruščina, vendar se govorijo tudi mnogi drugi jeziki zaradi prisotnosti mnogih manjšin v Ruski federaciji (Shoemaker 2006, VIII).

Politično se Ruska federacija deli na 21 republik, 47 pokrajin oz. oblasti, 6 avtonomnih regij oz. okrugov, 2 federalni mesti, to sta Moskva in Sankt Peterburg ter eno avtonomno pokrajino.

Prebivalstvo današnje Ruske federacije je bilo pred Oktobrsko revolucijo večinoma pravoslavno, zaradi preganjanja religij v času Sovjetske zveze, pa je pravoslavcev okoli 20%, 15% je muslimanov ter približno 2% ostalih kristjanov. Procent, zlasti muslimanskega prebivalstva oz. pripadnosti islamu, se zaradi negativnega naravnega prirastka oziroma nizke stopnje rodnosti ruskega prebivalstva povečuje.

Izvršna oblast je razdeljena med predsednika in premierja Ruske federacije, v obdobju 2000 - 2010 je bil predsednik države Vladimir Putin (31. december 1999 do 7. maj 2008) ter Dimitrij Medvedjev (7. maj 2008 do 7. maj 2012).

Zakonodajna oblast je v rokah parlamenta oziroma Federalnega zbora, ta pa je razdeljen na Spodnji dom ali Državno Dumo, ki ima 450 poslancev, ter Zgornji dom oziroma Svet federacije, ki je sestavljen iz dveh predstavnikov vsake administrativne oblasti.

Sodna oblast je v Ruski federaciji razdeljena med tri sodišča, ta so Ustavno sodišče, ki obravnava zadeve povezane z vprašanji federalnih zakonov in zadev, predsednikom države ter parlamentom. Drugo sodišče je Vrhovno sodišče, ki predstavlja vrh obstoječega sistema sodišč v državi, tretje pa je Visoko sodišče za arbitražo, ki je vrhovno arbitražno sodišče v državi. Sodniki so imenovani s strani Federalnega sveta in po predlogu predsednika države ter imajo neomejen mandat (Kort 2008, 255-257).

## **2 Metodološko hipotetičen okvir**

### **2.1 Predmet in cilj preučevanja**

V diplomskem delu bom obravnaval vojaško moč in obrambne izdatke Ruske federacije v obdobju 2000 do 2010.

Cilj diplomskega dela je prikaz gibanja vojaških izdatkov in z njimi povezana vojaška moč Ruske federacije ter prikaz in gibanje BDP-ja Ruske federacije v preučevanem obdobju med 2000 in 2010. Primerjal bom višino vojaških izdatkov, jih primerjal z BDP-jem Ruske federacije in pojasnil spremembe v vojaški moči te države. Hkrati bom pojasnil posledice gibanja vojaške moči na odnose z zahodnimi državami in državama BRICS.



## **2.2 Hipoteze**

V Ruski federaciji so se v obdobju, po razpadu Sovjetske zveze, dogajale velike spremembe v njenih oboroženih silah. Po začetni stagnaciji se je Ruska federacija lotila reorganizacije in krepitev svojih sil. Do izboljšave, in s tega sem tudi izpeljal dve hipotezi, pa je po mojem mnenju prišlo zaradi:

Hipoteza 1: Večja centralizacija države in gospodarska rast sta ena izmed ključnih dejavnikov povečanja obrambnih izdatkov obrambnih izdatkov Ruske federacije.

Hipoteza 2: Večji obrambni izdatki Ruske federacije učinkujejo na krepitev njene vojaške moči v obdobju 2000 - 2010.

## **2.3 Metodologija**

V diplomskem delu bom uporabil vrsto metod družboslovnega raziskovanja. Najprej bom uporabil deskriptivno metodo, s katero bom opredelil temeljne pojme preučevanja. Nato bom uporabil metodo zbiranja virov, s čimer si bom zagotovil dovolj primarnih (poročila mednarodnih organizacij) in sekundarnih virov (knjige, članki, raziskovalni primeri, drugi viri), za analizo katerih bom nato uporabil metodo analize, v analizi bom tudi uporabil uradne statistike. Skozi celo diplomsko delo bo praktično prisotna tudi zgodovinska metoda, znotraj katere bom opisal preteklo stanje ter ga skozi obdobje 2000-2010 primerjal s stanjem na koncu samega obdobja ter tudi opisom stanja po preučevanem obdobju. V povezavi z zgodovinsko bom uporabil tudi primerjalno metodo za primerjanje stanja oboroženih sil Ruske federacije v preučevanem obdobju s tako preteklim kot poznejšim stanjem.

## **2.4 Zgradba**

Diplomsko delo se začne z naslovom (Vojaški izdatki in vojaška moč Ruske federacije) za obdobje 2000-2010. V uvodu bom predstavil metodološko - hipotetični okvir, kjer bom

predstavil namen ter cilje diplomskega dela, uporabljene metodološke metode za raziskovanje ter hipotezi diplomskega dela.

V jedru bom predstavil temeljne pojme in koncepte (vojaški izdatki, BDP, ...) ter primerjavo rasti vojaških izdatkov z rastjo BDP-ja Ruske federacije v obdobju od 2000 do 2010. V istem obdobju bom tudi pojasnil pojemek/porast vojaške moči Ruske federacije, katero bom meril skozi različne faktorje (struktura sil, modernizacija, pripravljenost ter vzdržljivost). Le-to bom nato primerjal z rastjo BDP-ja ter gibanjem vojaških izdatkov.

Sledila bo analiza podatkov ter njihova primerjava, v zaključku pa bom potrdil ali zavrnil zastavljeni hipotezi.

## **2.5 Temeljni pojmi**

V tem poglavju bom razložil nekaj pojmov, ki so temelj moje obravnavane teme in so ključni za razumevanje diplomske naloge. Ti pojmi so centralizacija države, gospodarska rast, obrambni izdatki ter vojaška moč.

### **2.5.1 Centralizacija države**

Najširša definicija centralizacija države je koncentracija managementa in moči odločanja na vrhu hierarhične letvice države, s tem da je lokacija vseh glavnih oddelkov te moči znotraj enega mesta, ali znotraj ene zgradbe (Business Dictionary 2015).

Centralizirani politični sistemi koncentrirajo moč in sprejemanje odločitev v eno samo enoto, ki je sicer lahko geografsko razpršena, vendar je običajno skoncentrirana v eni sami točki oziroma na enem samem mestu. Nasprotno pa decentralizirani politični sistemi, na primer federacije, razdelijo moč in sprejemanje odločitev med več med seboj oddaljenimi enotami, vendar je običajno vrhovna oblast skoncentrirana na enem mestu, torej so predstavniki vrhovne sodne, izvršne in zakonodajne oblasti običajno znotraj enega mesta. Glavne prednosti centraliziranega sistema so predvsem ekonomske, saj ima tak sistem enotnejši trg in poenoten davčni sistem, hkrati pa so proračuni (za obrambo, zunanje ministrstvo, razvoj, ...) bolj razpoložljivi, dosegljivi in tudi bolj transparentni ter omogočajo boljši nadzor nad distribucijo in porabo le-teh. Slabost pa je, da se v takem sistemu večina odločitev sprejme prek manjšega števila ljudi (McLeod 2015).

### **2.5.2 Gospodarska rast**

Gospodarska rast je povečanje proizvodne kapacitete države v enem letu, katero merimo glede na povečanje kapitalskih dobrin, napredka v tehnologiji ter izboljšanje pismenosti. Gospodarsko rast običajno izrazimo s primerjavo rasti BDP v primerjavi z BDP prejšnjega leta (Business Dictionary 2015).

Bruto domači proizvod (BDP) je vrednost vseh dokončanih proizvodov in storitev, ki so bili ustvarjeni znotraj ene države v določenem obdobju (ponavadi na letni ravni). Upoštevajo se le proizvodi in storitve, ki so dokončani in pripravljene za takojšnjo uporabo, in ne tisti namenjeni nadaljnji predelavi ali proizvodnji drugih izdelkov in storitev. Pri izračunu BDP-ja se ponavadi upošteva tržna vrednost vključenih elementov.

Namen izračunavanja bruto domačega proizvoda je dobiti vpogled v gospodarsko aktivnost znotraj države, njen razvoj in stopnjo njene rasti. BDP je pravzaprav indikator zdravja ekonomije znotraj ene države. Posledično se z BDP-jem ocenjuje kakovost oziroma standard življenja v posamezni državi. Poleg vsega tega, je BDP koristen, ker kaže v kateri fazi ekonomskega cikla se gospodarstvo nahaja. Bruto domači proizvod vključuje celotno potrošnjo privatnega sektorja (zasebna potrošnja), državno potrošnjo, naložbe, ter neto izvoz (izvoz minus uvoz) (Finančni slovar 2015).

BDP je standardno merilo vrednosti končnih proizvodov in storitev, ki jih države proizvedejo v nekem obdobju minus vrednost uvoza. BDP je najpomembnejši kazalec za zajemanje teh gospodarskih dejavnosti, ni pa dobro merilo uspešnosti in blaginje družbe in tudi le omejeno merilo življenjskega standarda ljudi (OECD 2015).

### **2.5.3 Obrambni izdatki**

Glavni namen preučevanja obrambnih izdatkov je zagotoviti enostavno oziroma prepoznavno merilo, ki bi razvrščalo obrambna sredstva. Vendar pa, ker so le posredno povezani z obrambnimi prizadevanji, lahko le neformalno izražajo moč neke države (Lamb 1992,2).

Natančnejšo definicijo poda International Monetary Fund (IMF) s tem, ko pravi, da so obrambni izdatki vsi izdatki ministrstva za obrambo ter vseh drugih ministrstev in državnih agencij, ki so namenjeni za vzdrževanje oboroženih sil. To vključuje nakupe opreme in zalog, gradnje za obrambne namene, sredstva, ki so potrebna za nabor, urjenje, opremljanje, prehranjevanje, oblačenje in nastanitev oboroženih sil ter zagotavljanje zdravstvenih in drugih storitev za oborožene sile. Prav tako IMF vključuje med obrambne izdatke vse izdatke za nastanitev družin vojaškega osebja, izdatke vojaških šol, raziskav in razvoja za obrambne namene. Poleg tega IMF prišteva med obrambne izdatke tudi sredstva, namenjena za policijo, žandarmerijo, paravojaške enote, vojaško pomoč drugim državam ter sredstva, namenjena za mednarodne vojaške organizacije in mednarodne misije. Tu je vendar potrebno omeniti, da IMF med obrambne izdatke ne prišteva nadomestila in pokojnine za vojaško osebje ter tudi ne prejeme vojaške pomoči, sredstva vojaške pomoči namreč prišteva med obrambne izdatke države donatorke, ne pa prejemnice (Brzoska 1995, 48).

Definicijo obrambnih izdatkov poda tudi Organizacija združenih narodov, ta obrambne izdatke razdeli na tri skupine:

1. operativni izdatki, ki jih sestavljajo izdatki za osebje (naborniki, preostalo vojaško osebje in civilisti) ter izdatki za delovanje in vzdrževanje (sredstva v uporabi, vzdrževanje in popravila, zunanje storitve, najem in drugo);
2. nakupi (oborožitvenih sistemov, streliva, vozil, komunikacijskih naprav in drugo) ter gradnje (objektov za osebje, poveljevanje, zdravstvo, urjenje, skladišča, administracijo, utrjevanje, zaklonišča in drugo);
3. raziskave, razvoj, testiranje in ocenjevanje (Reduction of Military Budgets v Zorko 2004).

#### **2.5.4 Vojaška moč**

Vojaška moč je le ena od moči, in je tesno povezana z obrambno močjo, to pa je Žabkar (2003, 257) definiral kot sintezo ekonomske in fizične moči države. Velik pomen obrambni moči daje velikost samega BDP-ja, delež BDP-ja, ki je namenjen obrambnim izdatkom, hkrati pa se zanemarija učinkovitost obrambnih naložb in njihov vpliv. S pomočjo obrambne moči, zlasti glede na delež BDP-ja, ki ga država namenja obrambnim izdatkom, lahko države razvrstimo in primerjamo med seboj.

Vojaško moč pa je Lah (1992, 109-111) razložil z več vidikov. Politični vidik vojaške moči razlaga le-to kot sposobnost vojaških sil da, po potrebi s silo, sinhronizacijo vojaških in drugih potencialov udejani zadane si politične cilje državnega vodstva.

Z vojaškega vidika lahko vojaško moč razumemo kot sposobnost vojaških sil in sredstev, da v sodelovanju z drugimi angažiranimi potenciali, npr. paravojaškimi enotami, uspešno in po potrebi trajno izvaja vojaške operacije, ki so potrebne za izvršitev zadanih ukazov državnega vodstva.

Psihološki vidik vidi vojaško moč predvsem kot odvrčajoči faktor, saj naj bi se nasprotnik, ob upoštevanju vojaške moči druge države, le-tej podredil, ne da bi bilo treba dejansko poseči po vojaških sredstvih. Njen obstoj že sam po sebi deluje zastrašujoče in odvrčajoče.

Kvantitativni vidik je seštevek vseh, za delovanje oboroženih sil uporabnih zmogljivosti države, medtem ko je kvalitativni vidik seštevek vseh zmogljivosti skupnosti, ki so lahko kadarkoli uporabljene v boju ali za delovanje oboroženih sil. Torej kvantitativni vidik je seštevek npr. tankov, letal, helikopterjev, itd., kvalitativni vidik pa predvsem označuje kaj in koliko lahko vsak pripadnik prispeva k obrambi, zlasti pomembno pri konceptu totalne obrambe.

Če naredimo sintezo kvantitativnega in kvalitativnega vidika, dobimo razmerje sil. V meddržavnem spopadu predstavlja splošno razmerje sil rezultanto razmerja sil na kopnem, na morju, v zraku, pod morsko gladino in v vesolju. Kaže se kot aritmetična sredina razmerij v vsakem od naštetih okolij. Posamezna razmerja se kažejo v obliki izračuna, kjer število napadalčevih enot ulomimo s številom branilčevih. Če enote med seboj niso primerljive, moramo v izračun dovesti dodatne ponderje, s pomočjo katerih se upoštevajo tudi drugi aspekti kakovosti (Žabkar 2003, 286).

### **3 Ruska federacija do leta 2000**

Vsaka država zavzema v mednarodnem sistemu določeno mesto, le-to pa je odvisno od mnogih dejavnikov. Nekateri dejavniki so vnaprej determinirani, npr. geografski položaj države, bogastvo z naravnimi viri, velikost ozemlja in število prebivalcev, medtem ko so drugi dejavniki spremenljivi. Ti so na primer politična kultura države ter njen zgodovinski spomin. Nekateri pa so odvisni od zunanjih dejavnikov, ti pa so predvsem razmerje moči v mednarodni skupnosti ter dinamika odnosov med različnimi državami. Ruska federacija s

svojimi velikimi zalogami naravnih virov, osrednjo geografsko lego, ogromnim ozemljem, zgodovinskim spominom na veličino ter njenim kontinuiranim mestom med velikimi igralci na političnem parketu vsekakor predstavlja kombinacijo dejavnikov, ki ji omogočajo, da ostane ena od največjih igralk na mednarodnem prizorišču (Legvold v Posega 2014).

Ozemlje, ki ga zaseda Ruska federacija, je Halford Mackinder imenoval osrčje (Heartland) in predstavlja notranji del Evrazije, ki ni dostopen z morja in naj bi zavzemal središčni del svetovne politike (Cohen v Posega 2014). Države, ki ležijo neposredno ob osrčju, torej Nemčija, Turčija, Iran, Indija in Kitajska so del notranjega polmesece. Njegova teorija govori, da če se ravnotežje moči obrne v korist Rusije, bi z večanjem vpliva v teh državah imela vse možnosti svetovnega imperija (Engdahl v Posega 2014). Geopolitično torej Rusijo uvrščamo v evrazijsko kontinentalno sfero, v kateri je nesporno najpomembnejša igralka. Glavne značilnosti te sfere so notranja orientiranost, zaradi česar je manj pod vplivom zunanjih ekonomskih sil in kulturnih stikov, ekonomska in energetska samozadostnost, kasnejši vstop v industrijsko dobo in omejen dostop z morja, kar je privedlo do zaprtih družbenih in političnih sistemov na tem območju (Cohen v Posega 2014).

Njegovo celotno geopolitično idejo zaokroži znameniti rek: »Kdor vlada vzhodni Evropi, vlada osrčju, kdor vlada osrčju, vlada Svetovnemu otoku in kdor vlada Svetovnemu otoku, vlada svetu« (Mackinder v Cohen v Posega 2014). Ta rek je zlasti v času Sovjetske zveze močno vplival na zahodne, predvsem ameriške politične ideologe pri opravičevanju zamejevanja moči Ruske federacije na tem območju.

Po propadu Sovjetske zveze je na tem območju nastalo veliko novih držav, Rusija pa si je, kot največja in najvplivnejša od novonastalih republik, prizadevala še naprej ohraniti vpliv na ozemlju bivše države. To ji je, razen v baltiških državah in Gruziji, do določene mere tudi uspelo z ustanovitvijo Skupnosti neodvisnih držav (SND). Zanimivo je, da Ruska federacija gleda na svet prav tako v krogih, začeni z njenim ozemljem navzven. Svet razdeli, tako glede varnostnega tveganja kot na območja nacionalnega interesa, na pet koncentričnih krogov strateškega vplivanja:

- 1.) ozemlje Ruske federacije: zagotavljanje nacionalne varnosti, ki ji pretijo predvsem organiziran kriminal, separatistična gibanja ter ogrožanje gospodarske varnosti;

2.) bližnja tujina: sosednje države, v katerih je veliko rusko govorečega prebivalstva in so del nekdanje skupne države. V poštev pridejo države SND[7] in baltske države, v strateškem smislu pa te države predstavljajo zadnji branik Ruski federaciji pred zunanjim ogrožanjem;

3.) srednja tujina: območja srednje in vzhodne Evrope, ki so bila vključena v nekdanji Vzhodni blok, Ruski federaciji pa še danes predstavljajo območje posebnih varnostnih interesov;

4.) bližnja daljna tujina: države, ki so potencialne zaveznice pri oblikovanju spontanih političnih zavezništev proti ZDA (npr. Iran, Kitajska, Sirija, Venezuela);

5.) daljna daljna tujina: območje zajema ZDA in njene najtesnejše zaveznice, skupaj z zvezo NATO. Ta skupina predstavlja največjo nevarnost ruskim nacionalnim interesom (Grizold in Ferfila 2000, 91).

Ruska federacija torej svet vidi kot pet območij. Takoj lahko opazimo, da 1. območje, torej samo Rusijo, neposredno kontrolira, medtem ko ima 2. območje v svoji neposredni bližini in ima nanj neverjetno močan vpliv. 3. območje, nekdanji evropski vzhodni blok, je že tradicionalno v ruskem vplivnem območju, v zgodovini, ker se je Rusija počutila dolžna zaščititi tu živeče slovanske narode, danes pa to območje, tako kot 1. in 2., dojema predvsem kot območje posebnih varnostnih interesov za samo Rusijo, območje kjer naj bi Rusija zagotavljala gospodarsko, energetska in vojaška varnost ter ob tem seveda odnesla vse ekonomske in politične koristi takega nadzora. 5. območje Ruska federacija smatra kot svoje nasprotnike oziroma glavne nasprotnike njenim nacionalnim interesom, torej ZDA in njene zaveznike, medtem ko 4. območje smatra kot preveč oddaljeno, da bi bilo pod njenim neposrednim vplivom, vendar pa je, na strateškem nivoju, z njihovo pomočjo oziroma zvezo proti 5. območju mogoče zaščititi samo Rusijo ter prva tri območja.

Glede na zgoraj omenjeno je precej očitno, da je ohranjanje vpliva v prvih treh območjih za Rusijo eden od ključnih interesov. Ohranjanje vpliva in sklepanje zavezništev z bolj oddaljenimi državami pa lahko štejemo med njene geostrateške cilje in tudi del širše strategije ohranjanja ruskega položaja velike sile ter pomembne geopolitične igralke.

Ravno v času neposredno po propadu Sovjetske zveze, ko je Ruska federacija morala na novo zgraditi svojo državno identiteto in politične cilje ter je bila politično, gospodarsko in tudi vojaško popolnoma na dnu, so se v njeni bližini dogajale velike in zaskrbljujoče spremembe: približevanje tradicionalno »sovjetskih« držav k Zahodu, vstop Poljske in Češke v zvezo NATO, okupacija Afganistana in Iraka, povečevanje pritiska na Iran, bombardiranje Srbije, odcepitev Kosova in tako dalje (Naročnicka v Posega 2014). Če lahko te grožnje označimo kot zunanje, moramo spregovoriti tudi o notranjih težavah, ki pestijo Rusijo. Te so (Izmakov in Niemtzwow v Kotnik-Dvojmoč 2002, 168):

1. težave pri prehodu na tržno gospodarstvo in propad uveljavljenih trgovinskih povezav;
2. naraščajoča brezposelnost in inflacija sta močno zmanjšali življenjski standard velikega dela prebivalstva;
3. nestabilnost domačih političnih razmer in nepredvidljivost tendenc njihovega nadaljnjega razvoja;
4. notranja politična razklanost in neučinkovitost vlad, ki so brez ustreznega javnega nadzora;
5. pojavljanje tako ekstremno desnih kot ekstremno levih strank in gibanj v politični areni;
6. organiziran mednarodni kriminal;
7. nemoč in apatija ter dokajšnja odtujenost povprečnega državljanu od nastajajočega političnega sistema.

Rusija se je na te neposredne grožnje njenim nacionalnim interesom odzvala, velike spremembe so se začele dogajati predvsem po nastopu Vladimirja Putina kot predsednika RF leta 2000. V tem času si je Rusija še vedno močno prizadevala za kar najboljše odnose z Zahodom, kar vidimo tudi v ciljnih, zastavljenih kot odgovor na ruske notranje varnostne grožnje v Nacionalno-varnostnem konceptu iz leta 2000 (National Security Concept 2000):

1. ustavitev ruskega ekonomskega upada, povečanje ruske integracije v svetovnem gospodarstvu, večje sodelovanje v mednarodnih ekonomskih in finančnih institucijah ter izboljšanje življenjskega standarda ruskih državljanov;
2. vzpostavitev pravnega sistema, ohranjanje demokracije, ustavnih pravic ter svoboščin;
3. teritorialna suverenost, varovanje ruskih meja, ustavljanje ilegalne migracije; ustavljanje tujih ekonomskih, demografskih ter versko-kulturnih škodljivih vplivov;



4. informacijska varnost;
5. eliminacija terorizma;
6. eliminacija organiziranega kriminala, trgovine z drogami ter korupcije;
7. kontrola regionalnih konfliktov znotraj Rusije;
8. saniranje obstoječih okoljskih problemov in preprečevanje novih.

Putin je precej hitro uspel vzpostaviti močno centralno oblast, predvsem si je zagotovil podporo Dume, Zgornji dom parlamenta pa je spremenil iz zbora lokalnih veljakov, ki so imeli vsak svoje interese, v zbor predstavnikov pokrajin (Markus in Nelson 2002, 3-6). Obračunal je tudi s kriminalno gospodarsko elito, oligarhi, rast cene nafte pa je Rusiji omogočala, poleg gospodarskih reform, ki so bile nujno potrebne za oživitev države, pregona kriminala in oligarhov ter ponovne vzpostavitve mednarodne trgovine, tudi implementacijo vojaških reform, ki naj bi Rusijo spet naredile svetovno silo, sposobno samoobrambe in tudi sposobne doseganja njenih geopolitičnih ciljev. Glavna grožnja, zlasti v tem času, je bila Rusiji, poleg katastrofalnega stanja gospodarstva, predvsem njena multi-etnična družba, kjer so skoraj vse republike zahtevale določeno mero samostojnosti, zlasti republike na Kavkazu, pa tudi neodvisnost od Rusije. Predvsem na Kavkazu je bilo stanje najhujše, saj so se tu združili kriminal, korupcija, rastoče proti-rusko razpoloženje ter tudi nacionalizem, ki je resno in neposredno ogrožal integriteto Ruske federacije.

#### **4 Gospodarski razvoj Ruske federacije**

Kot že omenjeno se je RF po razpadu SZ soočala z ogromnimi gospodarskimi težavami, ki so državo privedle do roba propada. Po letih stagnacije pa je kriza leta 1998 vseeno prinesla nekaj koristi, ki so se kmalu izkazale kot rešitev in posledično rast gospodarstva RF. Te tri spremembe so bile:

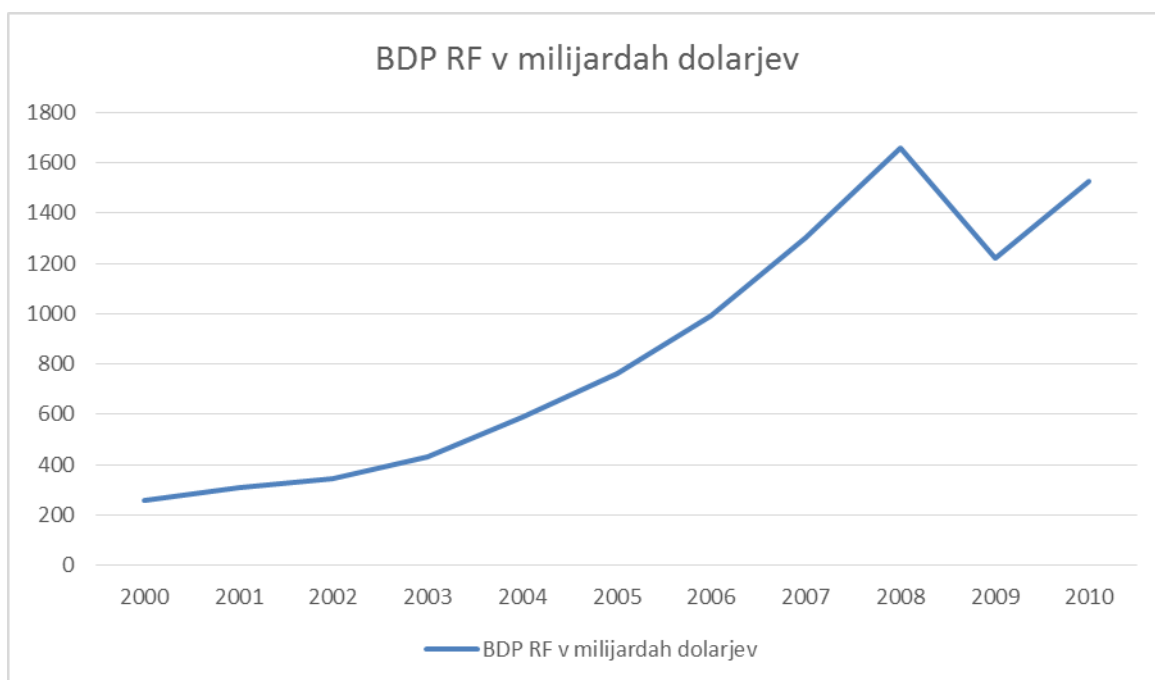
1. vsilila je fiskalne reforme. Za le-te pred tem, čeprav so bile nujno potrebne, ni bilo politične volje. V krizi leta 1998 pa se je izkazalo, da mora RF te reforme izvesti, ali pa se soočiti s hiperinflacijo. S fiskalnimi reformami je RF skrčila javno porabo za 14%, kar je sprostila sredstva za druge naložbe;
2. kriza je okrepila moč osrednje državne oblasti in okrnila moč regionalnih oblasti, tako je lahko federalna vlada prenesla del prihodkov iz regij na samo federalno vlado, tako so se njeni prihodki kot % BDP podvojili, ob tem da so državni prihodki ostali sorazmerno enaki;

- zaradi okrepljene centralne moči je lahko federalna vlada obračunala z oligarhi in vsilila boljše obdavčitev velikim podjetjem, zlasti plinskim in naftnim, ki so pred tem imele vrsto davčnih olajšav, kar je izjemno povečalo prihodke države.

Vse te spremembe so povzročile rast gospodarstva RF že v letu 1999, torej še pred preučevanim obdobjem in tudi pred prihodom Vladimirja Putina. Ta vseh reform ni zasnoval sam, ampak jih je »podedoval« od svojega predhodnika, Borisa Jelcina. Razlika med njima je v tem, da je imel Putin močnejšo podporo in znova okrepljeno centralno moč, ki mu je omogočila implementacijo reform. Le-te pa so v preučevanem obdobju omogočale gospodarsko rast (Aslund 2008).

Kot že rečeno, se gospodarska rast običajno izrazi s primerjanjem BDP v nekem letu z BDP prejšnjega leta. Če se najprej osredotočimo na gibanje in rast ruskega BDP-ja, izraženim v milijardah \$, vidimo (The World Bank 2015), da je bil ruski BDP na prelomu tisočletja zelo nizek, nato pa doživi precej strmo rast. V opazovanem obdobju 2000 - 2010 je BDP najnižji leta 2000, leta 2008 pa najvišji, ko je 6,5 krat večji kot BDP iz leta 2000. V letu 2009 vidimo kar močan upad BDP-ja, vendar je to posledica svetovne krize in nima globljih posledic, zlasti ker vidimo ponoven rast BDP-ja že leta 2010. V tem obdobju torej lahko opazimo zdravo, ne prehitro rast BDP-ja, kar je nedvomno dobra osnova za večje obrambne izdatke.

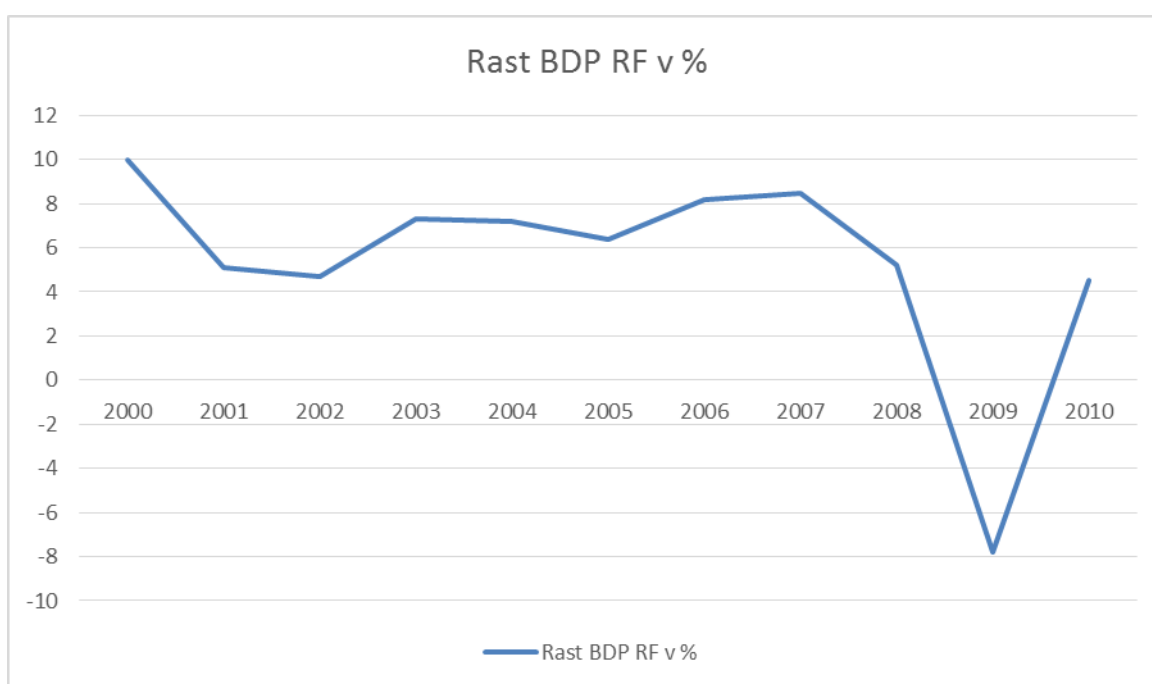
Graf 4.1: Gibanje BDP RF med 2000 in 2010



Vir: The World Bank. (2015).

Zgornji graf torej prikazuje gibanje ter dejanske številke BDP RF med leti 2000 in 2010, merjene v trenutnih dolarjih. Spodnji graf pa prikazuje rast BDP RF, merjene v procentih (The World Bank 2015), kjer lahko vidimo konstantno in dokaj veliko rast BDP RF, razen v letu 2009, kjer opazimo močan padec zaradi globalne gospodarske krize.

Graf 4.2: Rast BDP RF med 2000 in 2010



Vir: The World Bank. (2015).

Torej, če odmislimo leto 2009, vidimo konstantno rast BDP nad 4%. Rusija je v tem obdobju tudi močno zmanjšala inflacijo (iz 20% na 8%), znižala brezposelnost, največji dosežki pa so povečanje prihodkov, zlasti zaradi boljšega izkoristka njenih energentov ter izpeljana fiskalna reforma (The Economist Online 2011).

Če pogledamo preučevano obdobje kot celoto, je gospodarstvo RF doseglo precejšen napredek, a so še vedno prisotni nekateri problemi. Kot prednost, da je RF postala energetska velesila, lahko omenimo hiter gospodarski razvoj, uspešni management energetskih prihodkov, rast industrijske proizvodnje ter rast prihodkov. Omejitve oziroma slabosti

gospodarstva RF pa so še vedno visoka inflacija, visoka blagovna odvisnost, zlasti od nafte in drugih energentov, visoka odvisnost od uvoza hrane, povečevanje socialnih razlik ter majhen procent ljudi, ki investirajo v delnice ter še vedno veliko nezaupanje v banke, saj ljudje raje hranijo prihranke doma in kot v bankah (Sputnik News 2008).

Rusija se je v tem obdobju začela odmikati od Zahoda in se začela približevati državam BRICS, še zlasti Kitajski in Indiji. Ta korak je vsekakor gospodarsko zelo obetaven, saj so vse države BRICS v obdobju 2000-2010 doživele gospodarski razcvet. Če jih pogledamo agregatno, so leta 2000 predstavljale šestino svetovnega gospodarstva, leta 2010 pa že četrtno, do leta 2018 pa naj bi prehitele ZDA v skupnemu BDP (Goldman Sachs Global Economics, Commodities and Strategy Studies Research 2010).

## **5 Obrambni izdatki in vojaška moč Ruske federacije**

### **5.1 Stanje oboroženih sil Ruske federacije ob prelomu tisočletja**

Po razpadu Sovjetske zveze je Rusija poskušala obdržati nekdanje države Sovjetske zveze v svojem vplivu, predvsem je to poskušala doseči z ustanovitvijo Skupnosti neodvisnih držav (SND). Vojaško vodstvo je bilo tedaj prepričano, da bo SND osnova še za nadaljnji ruski nadzor nad celotnim bivšim skupnim okoljem (Strategic Studies Institute 2013, 3-4).

Države SND bi sicer bile suverene, vendar pa bi bile močno povezane z Moskvo, ta povezava pa bi bila najmočnejša ravno na obrambnem področju. Vsaka država naj bi sicer imela svoje oborožene sile, vendar pa bi bile odgovorne samo enemu vodji, vodji oboroženih sil SND. OS SND naj bi bil torej pod poveljstvom enega poveljnika, ta pa bi bil odgovoren Obrambnemu svetu SND, ki bi bil sestavljen iz predsednikov oziroma šefov držav vsake izmed držav članic SND. Ruski cilji z ustanovitvijo te nove, skupne vojske so bile, poleg ohranjanja vpliva in nadzora nad celotnim območjem, tudi povsem racionalne narave. Bivša Rdeča armada, skupna vojska Sovjetske zveze, je namreč pripadala vsem republikam oziroma v tem primeru vsem novim državam bivše SZ. Torej, ob razpadu Sovjetske zveze bi se morala Rdeča armada, tako kadrovske kot materialno, razdeliti med republike. Rusko vojaško vodstvo pa se je temu želelo izogniti predvsem zaradi zavedanja, da bodo izgubili ogromno vpliva v regiji, da bo sama razdelitev potekala dalj časa in zahtevala ogromno finančnih sredstev ter

nenazadnje zaradi dejstva, da bo zaradi razdelitve, transporta in z vzpostavitvijo nove vojske njihova vojaška sposobnost zelo okrnjena oziroma skoraj nična, kar nekaj mesecev, če ne let. Poleg že naštetih težav pa je bil tu tudi problem jedrskega arzenala bivše SZ, ki ga Rusija nikakor ni bila pripravljena deliti in na kar bi tudi ostali svet gledal z nezaupanjem. Eventualno so problem rešili tako, da je bilo vse jedrsko orožje predstavljeno na ozemlje Ruske federacije, največ težav je povzročala Ukrajina, medtem ko sta Kazahstan in Belorusija takoj dovolile preselitev le-tega. Nadaljnji problem, ponovno predvsem z Ukrajino, je bila mornarica bivše SZ. Rusija je sprva želela ohraniti skupno mornarico, predvsem zaradi dejstva, da je le-ta operirala v tujih, neruskih vodah. Namreč, del jedrskega arzenala je bil v podmornicah, te pa so bile v treh flotah mornarice, te so bile Severna, Črnomska in Pacifiška. Problem je nastal predvsem s statusom Črnomske flote, saj je bila situirana na Krimu, ki je sedaj postal del Ukrajine. Ta problem je bil tudi v kasnejših letih jedro spora med Rusko federacijo in Ukrajino, vse do leta 1997, ko se je mornarica razdelila in je Moskva pristala v 20 - letni najem Sevastopola kot svojo eksteritorialno pomorsko bazo (Odom 1998, 375-387).

Vendar se je kmalu izkazalo, da je realnost drugačna, saj so Baltiške države zavrnile sodelovanje v SND, vse druge članice pa so nemudoma začele z ustanavljanjem svojih lastnih oboroženih sil, neodvisnih od Moskve. Tako je morala Ruska federacija ustanoviti nove oborožene sile, ki pa so sedaj nadzorovale okrnjen del bivše skupne države. Edino, kar si je Ruska federacija obdržala je pravica do posredovanja kjerkoli v SND, če je ogrožena ruska manjšina (Strategic Studies Institute 2013, 3-4). Sovjetska zveza je torej razpadla, Rdeča armada je bila že v procesu razdelitve in torej razpada na več, med seboj neodvisnih oboroženih sil, zadnje dejanje razpada skupnega vojaškega aparata pa je bila ustanovitev Ministrstva za obrambo Ruske federacije oziroma imenovanje prvega obrambnega ministra, Pavla Gračeva (Odom 1998, 386-387).

V naslednjih letih lahko razmere, v katerih so se znašle Oborožene sile Ruske federacije (OS RF) opišemo kot katastrofalne ter edinstvene v zgodovini, saj je razpad Rdeče armade primer razpada največje vojske v zgodovini, ne da bi bila poražena v boju (Barany 2007, 1). Morda še najbolj slikovito prikažeta sliko podatka o obrambnih izdatkih in procentom BDP, ki je bil namenjen za oborožene sile. Tako je Sovjetska zveza leta 1985 namenila za obrambo 364,7 milijarde dolarjev, kar je predstavljalo 16,1 % njenega BDP-ja, medtem ko je Rusija, kot naslednica SZ in največja vojaška sila v regiji, leta 1999 namenila za obrambo 56,8 milijarde dolarjev, kar je pomenilo 5,1 % njenega BDP-ja. Torej, v 15 letih se je proračun (ob

upoštevanju, da OS RF ne predstavljajo 100% moči bivše Rdeče armade) skrčil na dobro šestino prejšnjega (Žabkar 2003, 431). OS RF so v tem času imele: 584 841 vojakov, 5375 tankov, 9956 oklepnih bojnih vozil pehote, 6306 kosov artilerije, 741 bojnih helikopterjev ter 2733 bojnih letal (Žabkar 2003: 434). Poleg konvencionalnega orožja RF poseduje še ves arzenal bivše SZ, ki vključuje 635 medcelinskih balističnih raket (ICBM), 14 strateških in 37 taktičnih podmornic, 600 bombnikov, okoli 7700 jedrskih glav, od tega 4300 strateških in 3400 taktičnih ter 927 lanserjev (Barany 2007, 58).

Že sam upad obrambnih izdatkov nakazuje na alarmno stanje vojske, še hujše pa je bilo dejansko življenje za vojake in oficirje, ki so bili navajeni dobrega življenjskega standarda iz bivše SZ. Tako se je v vojski razpasla korupcija, šikaniranje, izraba vojakov, ki je tudi marsikoga prignala na rob obupa, celo samomori niso bili redkost. Za primerjavo, poveljnik jedrske podmornice Kursk je zaslužil manj kot voznik tramvaja v botrskem mestu Kursk. To obdobje, približno do nastopa Vladimirja Putina kot predsednika države, lahko označimo kot »prosti pad sposobnosti in vojaške učinkovitosti OS RF«. V obdobju po nastopu Putina se je stanje vojske počasi, a vztrajno začelo izboljševati. Razloga za to lahko najdemo v šoku, ki je nastopil po nesreči jedrske podmornice Kursk ter zaradi povečanja finančnih sredstev, ki jih je RF lahko namenila za obrambo. Povečanje pa je nastopilo zaradi vsesplošnega dviga cen nafte na svetovnem trgu (Barany 2007, 1).

Potopitev jedrske podmornice Kursk, 12. avgusta 2000, in neuspešen in ponižujoč poskus njene rešitve iz globin Barentsovega morja, je bila prva nesreča podmornice po propadu Sovjetske zveze ter hkrati tudi prvi resen preizkus za novega predsednika, Vladimirja Putina. Nesreča je precej očrnila tako mornarico, kot tudi predsednika. Mornarica se je izkazala, tudi v kasnejših preiskavah, kot precej okrnjena in nesposobna niti vzdrževanja svojih sil, kaj šele dejanskega operiranja z njimi. Strateško operiranje v Mediteranu ali na Atlantiku, ki je bilo zelo pogosto v času Sovjetske zveze, ni bilo v tem času niti planirano, kaj šele izvedeno.

Predsednik pa je bil očrnjen predvsem zaradi njegovega precej hladnega ravnanja po nesreči ter zaradi prikritja, ki so ga v Rusiji začeli izvajati kot odgovor na nesrečo, kar je spominjalo na ravnanje Sovjetske zveze ob jedrski nesreči v Černobilu (Barany 2007, 19-29). Vendar pa je nesreča Kurska vseeno prinesla nekaj novosti. Kasnejše analize so pokazala ogromne razlike med številkami in sposobnostjo le-teh v OS RF, pokazale so, da je stanje dejansko alarmantno in da se bodo OS kmalu sesule popolnoma, če ne bo prišlo do prepotrebni reform (Barany 2007, 38-43). Rusija je to končno uvidela in se lotila reform, ki pa so le sčasoma izboljšale položaj v OS RF.

Če je potopitev Kurska pokazala slabo stanje mornarice, sta slabo stanje v kopenski vojski pokazali vojni v Čečeniji in Gruziji. Izkazalo se je namreč, da vojska, ki je bila namenjena za totalno, frontalno vojno, nikakor ni pripravljena za lokalno vojno z elementi gverile, za katero je veliko več možnosti, da se zaplete RF. Vojska, namenjena mobilizaciji in bojevanju v hladni vojni, se preprosto ni znašla v konvencionalni, lokalni vojni na Kavkazu. Morda stanje v vojski najbolje opiše govor Putina pred parlamentom leta 2006, ko je dejal: »Da bi teroristom dali primeren odgovor bi morali zbrati silo najmanj 65 000 mož. Vendar je bilo v kopenski vojski bojno pripravljenih le 55 000 mož, pa še ti so bili raztreseni po celotni državi. Armada šteje 1 400 000 mož, vendar nikogar, ki bi lahko šel v vojno,« (Vendil 2012, 12).

Govor razkrije, da je bilo vsem jasno, da so reforme vojske nujno potrebne, in to precej pred vojno z Gruzijo leta 2008. Gruzijška vojna je namreč, kljub ruski zmagi, ponovno pokazala slabosti OS RF in je tudi glavni razlog, da se je RF končno lotila vojaških reform oktobra 2008 (Vendil 2012, 12).

## **5.2 Reforma Oboroženih sil Ruske federacije**

Sovjetska Rdeča armada ter OS RF so bile namenjene za široko mobilizacijo vseh razpoložljivih sredstev in osebja, torej za široko, totalno vojno. Pred letom 2008 je bilo le malo politične volje za spremembo doktrine, še posebej malo se je naredilo za konvencionalne kopenske sile. Stanje kopenske vojske se kljub povečanju obrambnega proračuna v letih 1999 - 2008 ni bistveno spremenilo, saj se kljub večjim vložkom sposobnost vojske ni povečevala sorazmerno. Predvsem vprašljivo delovanje vojske med Gruzijško vojno 2008 je končno prineslo nekaj politične volje in posluha za težave, s katerimi se je vsakodnevno spopadala predvsem kopenska vojska. Vojna je tudi pokazala, da je doktrina velike vojske popolnoma neprimerna za regionalne in lokalne vojne, katere so precej bolj verjetne znotraj RF. Ministrstvo za obrambo Ruske federacije (MO RF) je torej leta 2008 z precejšnjo zamudo začelo vojaško reformo svojih konvencionalnih sil. Ideje so bile precej nove, vendar pa so vsebovale elemente prejšnjih prizadevanj modernizacije OS RF (Vendil 2012, 95-96). Najpomembnejše spremembe OS RF med leti 1992 in 2005 so bile predvsem njeno zmanjševanje, vojska se je namreč zmanjšala za približno 50 % in naj bi leta 2005 štela približno 2 000 000 oseb, od tega 850 000 civilistov. Pri tem zmanjševanju je potrebno poudariti, da to ne pomeni nujno tudi izboljšavo preostalih OS RF, saj je bil glavni namen

zmanjšati sile in jih nato izboljšati. Kot drugo so OS RF končno uvidele prednost manjših, samostojnih bataljonov, ki v okolju, kot je Kavkaz, precej bolje delujejo kot toge divizijske strukture. Ravno zato so OS RF začele, sprva na tem območju, ustanavljati (gorske) enote, za katere je veljalo pravilo, da so stalno v 80% bojni pripravljenosti ter so sposobne izvajanja mirnodobnih in vojnih nalog brez dolgotrajnejše mobilizacije. V letu 2007 so OS RF imele 132 takih enot. Še en velik problem, katerega so se OS RF vsaj delno že tedaj lotile je popolnjevanje sil. V RF je namreč obvezno služenje vojaškega roka, vendar se mu je relativno enostavno izogniti, kar pomeni, da je bila vojska številčno podhranjena oziroma kandidati niso kvalitativno ustrezali njenim ciljem (Barany 2007, 113-117). Vendar ta prizadevanja nikakor niso bistveno vplivala na stanje v OS RF, globlja in temeljitejša reforma se je začela komaj leta 2008, njene glavne cilje pa lahko razdelimo na štiri elemente (Vendil 2012, 95-96):

- zmanjšati mobilizacijski sistem, ki porabi preveč sredstev,
- povečati razpoložljivost, saj enote, ki imajo uskladiščeno opremo in material, ne morejo razviti bojno pripravljenost brez dolgotrajnega procesa mobilizacije. V tem času je bilo popolnoma bojno pripravljenih, torej polno opremljenih in oboroženih, le 13% OS RF,
- izboljšati sistem poveljevanja in nadzora operacij, predvsem, ker so sistemi zaradi zastarelosti doktrine več časa namenili managementu mobilizacije, manj pa samemu poveljevanju operacij,
- zmanjšati število enot, ki uporabljajo različne obrambne sisteme, imajo pa iste ali prekrivajoče se naloge.

Opazimo torej, da reforma kliče po enotah, ki bi bile bojno bolj sposobne ob krajšem mobilizacijskem času, hkrati pa bi bile modernejše opremljene, kar pa seveda predstavlja nov pritisk in nove potrebe OS RF. Sčasoma se je tudi vedno več napora vložilo v osebje, saj je s to reformo vojska potrebovala osebje, ki bi bilo tako fizično kot intelektualno boljše. Kar se tiče opreme pa je jasno, da se oprema, ki je trenutno v uporabi, nezadržno stara ter tudi že približuje zastarelosti. Zato je težava tudi s samo dobavo te opreme, saj ni jasno, ali je ruska obrambna industrija sploh sposobna dobaviti tolikšne količine moderne opreme. Če govorimo o številkah, naj bi bilo 30% opreme moderne do 2015 ter 70% do 2020. V tem obdobju bodo konvencionalne sile OS RF verjetno še vedno sestavljene iz »stare vojske« ter iz novih, hitro odzivnih ter moderno opremljenih enot. Toda tudi do leta 2011 še ni bilo natančno določeno, kako bo osebje za te enote razdeljeno in kako se bo popolnjevalo v prihodnje, kar odpira



mного odprtih vprašanj, zlasti zopet, kako bo to vplivalo na zanesljivost ter sposobnost enot (Vendil 2012, 96).

Ozemlje RF je bilo do leta 2010 razdeljeno na 6 vojaških okrožij, a so jih kasneje združili, tako, da je bila RF leta 2010 razdeljena na štiri vojaška okrožja, ki so obsegala (Vendil 2012, 96):

1. Zahodno vojaško okrožje, ki je vsebovalo 18-20 brigad, od tega 9 mobilnih, združenih v dve armadi; 160 lovcev ter 120 napadalnih letal, Baltiško floto, pod katero spadajo 3 podmornice, 44 površinskih ladij ter enote mornariške pehote; Severno floto, pod katero spada 32 podmornic, 38 površinskih ladij ter mornariška pehota; tu je tudi Generalštab, pod katerega spada VDV (padalske enote, po rusko: Voенno-desantnye voiska, ki šteje 4 divizije ter 1 brigado, 215 strateških bombnikov (od tega 20 letečih cistern), 120 transportnih letal, 3 brigade protizračne obrambe ter vesoljske sile; v eksklavi Kaliningrad pa je še ena brigada;
2. Vzhodno vojaško okrožje, ki je obsegalo 21-27 brigad, od tega 7-11 mobilnih ter 2 padalski, združeni v 4 armade; 74 lovcev, 245 napadalnih letal, 3-4 brigade protizračne obrambe ter Pacifiško floto (23 podmornic, 42 površinskih ladij);
3. Osrednje vojaško okrožje je imelo v dveh armadah 13-15 brigad, od tega 6 mobilnih; 74 lovcev ter 2 brigadi protizračne obrambe;
4. Južno vojaško okrožje je vsebovalo v dveh armadah 6-19 brigad, od tega 10-12 mobilnih ter eno padalsko; 120 lovcev ter 140 napadalnih letal, dve brigadi protizračne obrambe ter Kaspijsko floto (19 površinskih ladij ter mornariška pehota) in Črnomoško floto (1 podmornica, 33 površinskih ladij ter mornariška pehota).

Kot rečeno, je bila vojska leta 2010 sestavljena iz mešanice enot s staro, pogosto zastarelo oborožitvijo, z dolgim reakcijskim časom in s pomanjkljivo oborožitvijo in opremljenostjo. Vendar so bile do tedaj že ustanovljene številne enote »novega modela«, ki so bile prvič preizkušene v začetku leta 2009 na vojaški vaji v Sibirskem vojaškem okrožju, bodočem Vzhodnem vojaškem okrožju. V tem času so OS RF kot večjo osnovno enoto že uporabljale motorizirane brigade, brigada »novega modela« je bila tako nekoliko šibkejša od divizije ter močnejša od regimenta, vsebovala pa je (Barabanov 2011, 23-24):

- štabno enoto,
- 3 motorizirane bataljone,

- 1 tankovski bataljon,
- 2 bataljona samohodne artilerije,
- 1 proti-tankovski bataljon,
- 1 bataljon SAM (rakete zemlja-zrak,
- 1 proti-zračni bataljon,
- 1 bataljon raketne artilerije,
- 1 inženirski bataljon,
- 1 bataljon za popravila in vzdrževanje,
- 1 bataljon za zveze,
- 1 logistični bataljon,
- 1 izvidniški bataljon,
- enoto za radijsko-elektronsko bojevanje.

V letu 2008 so kopenske sile OS RF, brez padalskih enot, šteje 24 divizij, od tega 3 tankovske, 16 motoriziranih ter 5 artilerijskih. Poleg tega so imele v sestavi še 12 samostojnih brigad ter dve vojaški bazi, v Armeniji in Tadžikistanu. V stanju visoke bojne pripravljenosti pa je bilo le 5 motoriziranih divizij ter baza v Tadžikistanu, kar predstavlja približno 13% celotnih OS RF. Reforma kopenske vojske je predvidela dve fazi prehoda iz divizijskih enot na mobilne brigade. Prva faza je bila končana do leta 2009, v tem času je bilo od 24 divizij 23 razpuščenih, ostala je le ena »posadkovna« na Kurilih. Namesto njih so OS RF sedaj imele 4 tankovske brigade, 1 posadkovno brigado ter 35 motoriziranih; od katerih jih je bilo 10 obstoječih že pred letom 2008, 21 jih je bilo ustanovljenih iz razpuščenih motoriziranih divizij, 4 pa so bile ustanovljene in opremljene iz zalog iz skladišč. Druga faza prehoda naj bi bila končana do leta 2015, v tem času naj bi bile brigade razvrščene v tri kategorije, »težke« brigade bi bile opremljene z najtežjo tehniko in bi predstavljale udarno moč OS RF, opremljene bi bile z oklepom, goseničarji ter težkim orožjem. »Srednje« brigade bi bile že bolj mobilne, saj bi imele lažjo oborožitev ter oklepne enote na kolesih, »lahke« brigade pa bi bile opremljene z lahkim orožjem ter lahkim oklepom ter bi predstavljale enote hitrega odzivanja. Vse tri kategorije pa naj bi vzdrževale stalno visoko bojno pripravljenost (Barabanov 2011: 28-30). OS RF so tako v začetku leta 2011 imele, brez enot rezerve in enot v fazi usposabljanja, 91 brigad, razporejenih v 4 vojaška okrožja (Barabanov 2011, 30-31):

Tabela 5.1: Številčno stanje brigad po vojaških okrožjih RF leta 2011

Tip enote	Zahodno vojaško okr.	Osrednje vojaško okr.	Južno vojaško okr.	Vzhodno vojaško okr.	Tujina	Skupaj
Armadno poveljstvo	2	2	2	4	-	10
Tankovska brigada	2	1	-	1	-	4
Motorizirana brigada	6	7	8	8	4	33
Izvidniška brigada	-	-	2	-	-	2
Posadkovna brigada	-	-	-	1	-	1
Padalska brigada	-	-	-	1	-	1
Posadkovna divizija	-	-	-	1	-	1
SPECNAZ	2	1	2	2	-	7
Bg. raketne artilerije	4	3	2	3	-	12
Artilerijska brigada	3	1	2	3	-	9
SAM brigada	3	1	2	3	-	9
Inženirska brigada	2	-	-	-	-	2

Vir: Barabanov, Mikhail.(2011). Russia's new Army. Moscow: Centre for Analysis of Strategies and Technologies.

Posebno mesto v OS RF igra VDV- ruske zračno-desantne sile. Sestavljene so iz 5 divizij, oziroma 35 000 pripadnikov, in so že pred reformo leta 2008 predstavljale smetano OS RF. Reforme so zadele VDV že leta 2006, tedaj so sklenili, da bodo 4 od 5 divizij popolnoma profesionalne, ukinili so oznako »padalska« enota, saj so sklenili, da bosta 2 diviziji ostali padalski, 3 pa bodo postale zračno-desantne. Glavna razlika je v tem, da zračno-desantne divizije ne bi pristale na nekem terenu iz padal, ampak bi bile transportirane tja prek letališč, na katerih bi pristali s transportnimi letali. To predvsem pomeni, da bi s seboj lahko vzeli več težke oborožitve in opreme, katero bi lahko uporabile že v prvem nastopu proti sovražniku. VDV se je izkazala kot vsestranska elitna desantna pehota, ki je sposobna odgovoriti in opraviti z vsemi grožnjami. Za razliko od ostalih enot OS RF se je VDV v vojni v Gruziji zelo izkazal, saj je bil vedno v ospredju ruskega prodora, njegovi profesionalni vojaki pa so drugim dajali vzgled v sposobnosti, samoiniciativi, disciplini,... Utrpeli niso veliko žrtev, je pa več kot očitno, da bi ostale enote utrpele veliko hujše izgube, če jih ne bi bilo. Zaradi teh pozitivnih izkušenj jih reforma leta 2008 ni tako hudo prizadela, glavne spremembe so bile, da je večina moštva VDV sedaj spet naborniška, da imajo namesto enot protizračne obrambe enote z SAM raketami ter izboljšane protitankovske enote. Zaradi pozitivnih učinkov, ki jih je VDV pokazal v Gruzijski vojni, je bila tudi spremenjena prvotna odločitev o ukinitvi ene divizije, ki je sicer že bila v procesu razpustitve (Barabanov 2011, 33-39).

Poleg kopenske vojske so reforme najbolj prizadele zračne sile OS RF. Leta 2008 so zračne sile šteje približno 170 000 mož z letali, ki so presegala starost 15 let ter zračno obrambo, ki je sicer še vedno najmočnejša na svetu, a se njena oprema nezadržno bliža koncu svoje življenjske dobe. Letalstvo so, in ga še vedno, pretresale številne nesreče, močan šok je bil tudi izguba 6 letal v le 5 dneh vojne v Gruziji in to proti neprimerno šibkejšemu nasprotniku. Glavni problemi, ki pestijo ruske zračne sile, in ki se jih je tudi lotila reforma leta 2008, je zastarelost opreme. Problem je zlasti v tem ker, sicer še vedno zelo sposobni lovci kot so MiG-29, uporabljajo municijo, torej rakete, še iz Sovjetskega obdobja, medtem ko Zahod uporablja precej naprednejše izstrelke. Za zračne sile je reforma predvidena v dveh ciklih, prvi se je zaključil konec leta 2009. V tem ciklu so izvedli predvsem strukturno reformo, kjer so razpustili zračne regimente, samostojne oddelke, zračne divizije, korpuse in armade, vse te enote pa so nadomestili z zračnimi bazami in brigadami protizračne obrambe, predvideno je tudi krčenje števila letal. V 2. fazi, ki je stekla konec leta 2010, pa je sprva predvidena analiza 1. faze in nato skladno z ugotovitvami skrčiti število samostojnih zračnih baz, tudi tistih, ustanovljenih v 1. fazi. V tej fazi ni predvideno krčenje števila letal, je pa predvidena modernizacija, ki pa bo verjetno potekala najpočasneje od vseh rodov OS RF (Barabanov 2011, 51-58).

Reforme so se začele tudi v mornarici, čeprav je tu predvidena reforma tudi najdalgotrajnejša. Glavna sprememba je, da posamezne flote ne prejemajo več ukazov od Poveljstva mornarice, ampak od vojaških okrožij, v katerih so nastanjene. Glavni cilji reform v mornarici so:

- optimizirati organizacijsko in številčno stanje ruske mornarice, zmanjševanje osebja predvsem v poveljstvih,
- vzpostaviti visoko stopnjo bojne pripravljenosti v obalnih in kopenskih silah ter ponovno uvesti naborništvo v mornarico,
- združiti mornariške zračne sile in del njih prenesti na Zračne sile RF,
- izboljšati logistiko in oskrbo ter ustanoviti univerzalna skladišča za mornarico.

Poleg teh je glavni namen reform pripraviti mornarico na masiven program ponovne oborožitve, ki pa je v planu od leta 2011-2020, v tem planu je tudi planirana gradnja številnih novih ladij. Nove ladje bodo razporejali po reformnih planih za vsako floto, najambicioznejši

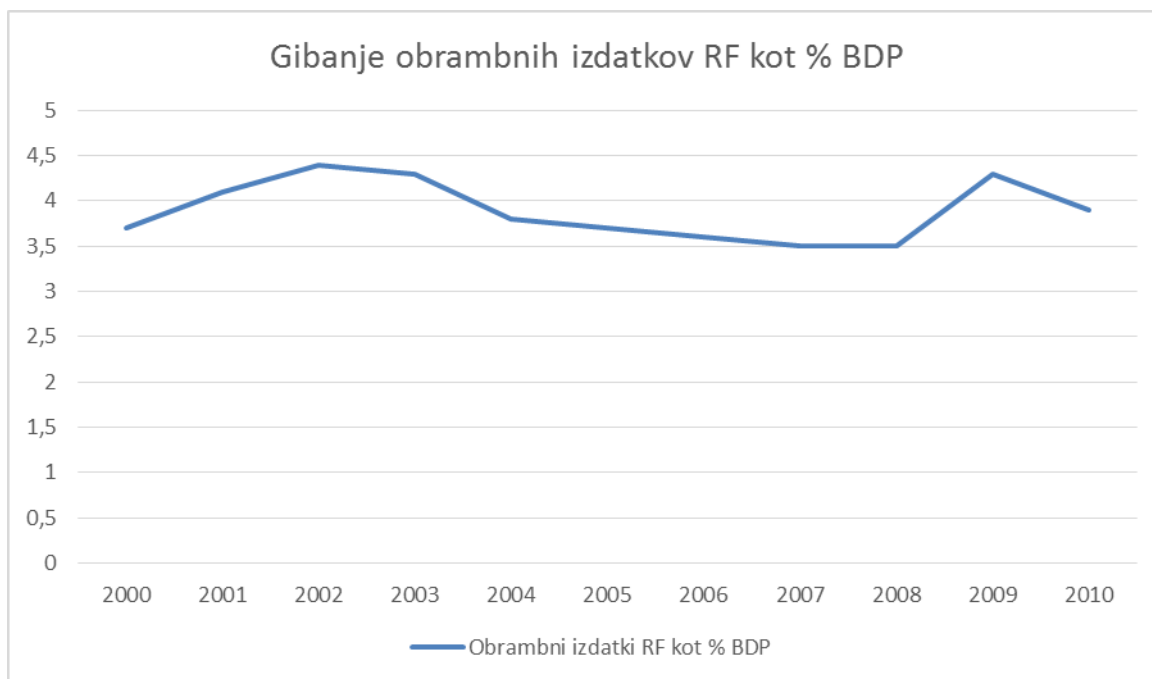
je plan za Črnomoško floto, a glavna sprememba do leta 2010 je bila, da so bili prvi opremljeni z najnovejšimi raketami zemlja - ladja (Barabanov 2011, 81-91).

### **5.3 Obrambni izdatki**

V prejšnjem poglavju smo pogledali gibanje BDP RF, toda to za OS RF pomeni le del zgodbe, zlasti pomembno je predvsem kolikšen del BDP RF je namenjen OS RF oziroma kolikšen procent. V preteklosti, v času Sovjetske zveze, je bil procent BDP, namenjen OS izjemno velik. Uradno je SZ leta 1988 namenila 33 milijard \$ za obrambo, vendar so ocene o dejanskem obrambnem proračunu precej višje, saj dejanske obrambne izdatke Sovjetske zveze ocenjujejo na 10-kratno vrednost uradnih obrambnih izdatkov. Ocene namreč predvidevajo, da uradni podatki o obrambnih izdatkih vključujejo le operativne stroške in vzdrževanje, medtem ko so bili stroški za vaje, treninge, razvoj, gradnjo ter proizvodnjo orožja strogo tajni in niso bili vključeni v uradna poročila. Hkrati so bili obrambni izdatki razpršeni, tako je npr. Ministrstvo za strojogradnjo razvijalo in izdelovalo rakete, Ministrstvo za ladjedelništvo ladje, kasneje pa so te »produkte« predali Ministrstvu za obrambo brezplačno. Ocena procenta BDP, ki ga je SZ namenila OS je tako med 15-17% v poznih osemdesetih. Po razpadu SZ so se obrambni proračuni vseh držav, ne samo Ruske federacije, izjemno znižali, tako je obrambni proračun RF leta 1997 predstavljal približno eno desetino bivše SZ (Global Security 2015).

V preučevanem obdobju je prišlo do izjemne rasti obrambnih izdatkov, podatke o gibanju obrambnih izdatkov ter procentom, ki ga obrambni izdatki predstavljajo v primerjavi z celotnim BDP-jem RF sem pridobil iz Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) oziroma iz njihovih letnih poročil. Če najprej pogledamo gibanje obrambnih izdatkov, izraženih kot % BDP RF je graf sledeč (SIPRI Yearbook 2010, 236, ---2011, 216):

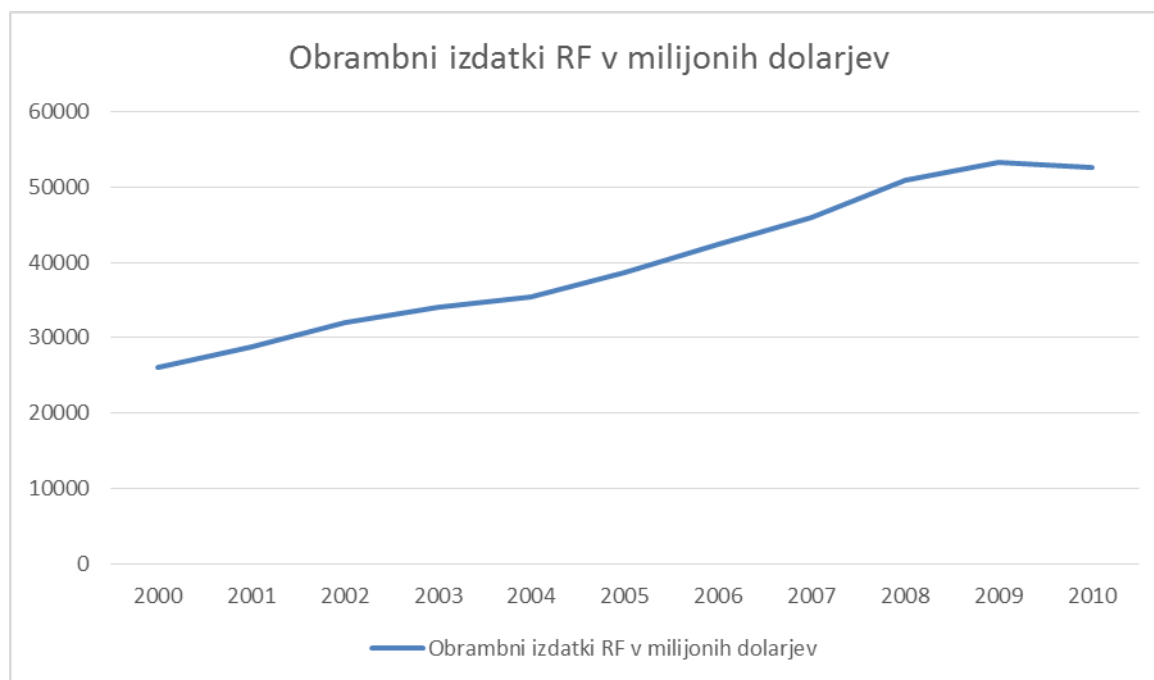
Graf 5.1: Gibanje obrambnih izdatkov RF v % BDP med leti 2000 in 2010



Vir: SIPRI Yearbook. (2010). Armaments, Disarmament and International Security. New York: Oxford University Press., --- (2011). Armaments, Disarmament and International Security. New York: Oxford University Press.

Iz grafa vidimo, da procent BDP, ki ga RF nameni svojim OS niha, vendar je precej stabilen in je v aritmetični sredini 3,9%. Sam graf oziroma številke nam pove, da je procent BDP, ki ga RF nameni svojim OS relativno stabilen in konstanten. Toda tu lahko hitro spregledamo, da čeprav je % BDP relativno isti, pa sam BDP ni, saj je v tem obdobju (razen v 2009) konstantno in dokaj hitro rasel. To pomeni, da čeprav je % BDP, namenjen OS RF, ostal isti, so se obrambni izdatki, zaradi rasti BDP, močno povečali, kar nam nazorneje prikazuje spodnji graf (SIPRI Yearbook 2010, 229, --- 2011, 209, --- 2012, 206).

Graf 5.2: Gibanje obrambnih izdatkov RF med 2000 in 2010



Vir: SIPRI Yearbook. (2010). Armaments, Disarmament and International Security. New York: Oxford University Press., --- (2011). Armaments, Disarmament and International Security. New York: Oxford University Press., --- (2012). Armaments, Disarmament and International Security. New York: Oxford University Press.

Ta graf nam torej nazorneje prikazuje povezavo med povečanjem BDP in povečanjem obrambnih izdatkov, zlasti ob upoštevanju, da je % BDP, namenjen OS RF ostal skoraj enak. Vidimo, da se je obrambni proračun povečal iz 26 milijard dolarjev na 52,58 milijarde, kar je povečanje za kar 202%. Očitno je torej, da je RF svoje obrambne izdatke, torej svoj obrambni proračun močno povečala, kar daje vojski več manevrskega prostora, saj sedaj ni obsojena na resignacijo, ampak lahko celo začne modernizirati sile. OS RF so torej prešle iz obdobja, ko ni bilo dovolj sredstev niti za vzdrževanje, v čas velikih obrambnih naložb in projektov.

## 6 Verifikacija hipotez in zaključek

Skozi diplomsko delo sem opisal splošno stanje v RF, nadaljeval sem z opisom stanja, v katerem so se znašle OS RF po razpadu Sovjetske zveze in izjemnem krčenju proračuna, ki je zadel OS RF. Nadaljeval sem z opisom reform, ki so zadele konvencionalne sile OS RF zlasti po letu 2008 ter poskušal tudi orisati spremembe, ki so se in se še bodo zgodile kot posledica reform. Nato sem prikazal še gibanje BDP RF ter gibanje obrambnih izdatkov RF. Sedaj bom poskušal predvsem oceniti vpliv, ki ga je imel BDP na obrambne izdatke RF ter kako se je v tem času spremenila vojaška moč RF.

## **6.1 Učinek BDP na obrambne izdatke**

Vladimir Putin je večkrat dejal, da je ključ do vrnitve RF kot supersile, povrnitev njene vojaške moči. OS RF so od Sovjetske zveze »podedovale« ogromen vojaški arzenal, ki je, kljub starosti, vseeno predstavljal potencial in odskočno desko za bodočo rusko vojaško moč. Toda ta arzenal je, da bi bil učinkovit, potreboval čas in še pomembneje, finančni vložek. Čas in denar sta bila potrebna predvsem zaradi transporta (iz nekdanjih skupnih držav) ter selekcije, kaj je smiselno obdržati ter kaj je smiselno zavreči. Toda RF v tem času ni razpolagala z velikimi finančnimi viri, zato je stanje vojske pešalo iz leta v leto, oprema pa je bila vedno bolj dotrajana in potrebna zamenjave oziroma modernizacije. Kmalu pa se je, zlasti zaradi dviga cen nafte, situacija začela spreminjati na bolje. Zaradi obračuna Putina s korupcijo in z gospodarskim kriminalom, pa je začela država kot celota bolje delovati in BDP RF je vztrajno rasel, kar se je tudi začelo odražati na obrambnih izdatkih RF. Procent BDP, ki ga je RF namenila vojski sicer skozi čas niha, vendar v grobem ostaja isti, okoli 3,9 %. Zanimivo pri tem je, da kljub vsemu naporu, ki ga RF zadnje čase vlaga v vojsko, ni veliko dvigovala procenta BDP, namenjenega vojski. Toda kljub temu so se obrambni izdatki več kot podvojili in to je, ker je, sicer % BDP, ki je namenjen OS RF ostal isti, vendar pa se je močno dvignil sam BDP. V tem primeru lahko trdimo, da je dvig BDP RF imel nedvoumen in neposreden vpliv na višino obrambnih izdatkov RF.

Rusija je tudi v kasnejšem obdobju povečevala svoje obrambne izdatke, tako je leta 2014 imela tretje največje obrambne izdatke med državami, obrambni izdatki RF so v tem času predstavljali 4,8% svetovnih obrambnih izdatkov. Problem je, da je bila Rusija med državami tista z večjim % BDP, ki ga namenja za OS. Za RF to pomeni breme za gospodarstvo, kar bi ga lahko resno ogrozilo zlasti, če bi se RF zapletla v novo oborožitveno tekmo (Lossan 2015).



## 6.2 Sprememba vojaške moči RF

Skozi diplomsko delo sem najprej prikazal dokaj slabo stanje, v katerem so se znašle OS RF na začetku tisočletja, nato pa sem poskušal predstaviti napore, ki jih je RF vložila v modernizacijo ter reorganizacijo svojih sil. Že na grobo lahko rečemo, da jim je uspelo, vojaška moč OS RF je bila leta 2010 neprimerno večja kot leta 2000. Toda tu bom to trditev poskušal argumentirati, in sicer, kot sem omenil že na začetku diplomske naloge, bom ocenjeval vojaško moč RF glede na sledeče točke:

- struktura sil, število ter sestava,
- modernizacija, tehnične novosti, oborožitev ter oprema,
- razpoložljivost enot za delovanje,
- vzdržljivost sil.

Pri strukturi OS RF opazimo kar nekaj izboljšav. Praktično v vseh rodovih vojske je prišlo do prestrukturiranja, zmanjševanja števila, pogosto odvečnega osebja, ter posledično večja skrb za osebje oziroma kadre, ki so ostali. Tu lahko omenimo zmanjševanje števila ljudi na poveljniških mestih v mornarici, združevanje malih letalskih baz v večje, ekonomsko bolj sprejemljive, zmanjševanje splošne velikosti kopenske vojske, zlasti s postopnim preходом iz naborniške v profesionalno vojsko. Glede samih strukturnih reform sta najlepši vzgled letalstvo, kjer je prišlo do poenotenja sil, namesto več različnih enot je letalstvo sedaj sestavljeno ali iz zračnih baz (ne pa divizij, korpusov, armad,...) ali pa brigad protizračne obrambe. Do velikih strukturnih reform, s skoraj takojšnjim pozitivnim učinkom je prišlo tudi v kopenski vojski, kjer so se, namesto prejšnjih divizij, ustanovile brigade, ki so na bojišču predvsem fleksibilnejše, samostojnejše in bolj mobilne. Njihovo število je, zaradi manjšega števila v brigadi v primerjavi s številčnim stanjem divizije, večje, kar pomeni tudi boljše pokrivanje terena. Ne smemo pozabiti tudi na prestrukturiranje samega ozemlja RF, iz prejšnjih šestih vojaških okrožij na štiri, s to razliko, da imajo tudi poveljstvo nad mornarico, razen Osrednjega vojaškega okrožja, ker tam ni stacionirana nobena flota.

Oprema pri vseh rodovih, razen morda VDV, je še vedno vprašljiva, vendar je v primerjavi z letom 2000 definitivno viden napredek, v planu pa je še dodatna modernizacija.

Modernizacija je v številnih enotah že stekla, vendar je zaradi obsega, ki bi bil potreben za popolno modernizacijo, ta proces počasen in dolgotrajen. Glavni problem torej ni v pomanjkanju razvoja, saj so ruski sistemi že eni boljših v svetu, ampak v pomanjkanju finančnih sredstev za nabavo le-teh. Če govorimo v številkah, naj bi bilo do leta 2015 30% opreme moderne in 70% do leta 2020. Vendar pa se vedno več tudi samega obrambnega proračuna namenja za nabavo, za obdobje 2007 - 2015 je tako rezerviranih 185 milijard \$. Najpomembnejše sisteme, ki so jih OS RF pridobile v tem času je 36 mobilnih ICBM SS-27 (Topol M-2), od tega ima vsak sistem 6-10 lanserjev ICBM. Mornarica je v tem času pridobila nekaj novih dizel-električnih podmornic ter nekaj ladij za protipodmorniško delovanje, v gradnji je kar nekaj ladij, ki bodo opremljene z ICBM sistemom Bulava (SS-NX-30), letalstvo je dobilo prve helikopterje Mi-28N, kopenska vojska pa je dobila nove taktične rakete Iskander (Barany 2007, 59).

Morda je največja razlika med leti 2000 in 2010 ravno v razpoložljivosti enot. V začetku tisočletja, kot sem že omenil, je bilo v popolni bojni opremi in primerno oboroženih, torej na visoki bojni pripravljenosti, le okoli 13% OS RF. Kopenska vojska je od tedaj prešla na brigadni sistem, brigade pa naj bi vzdrževale čim večjo bojno pripravljenost. Izven konvencionalnih sil imajo najvišjo oziroma kar stalno bojno pripravljenost sile, ki upravljajo ruski jedrski arzenal, znotraj konvencionalnih sil pa lahko rečemo, da ima najvišjo bojno pripravljenost VDV. Ostala kopenska vojska se razlikuje, »stare« enote imajo zelo različno bojno pripravljenost, medtem ko imajo »nove« precej visoko in so pripravljene, brez dolgotrajnejšega mobilizacijskega postopka, odgovoriti na morebitne grožnje RF.

Vzdržljivost sil v RF ne predstavlja nekega problema, zlasti ker imajo OS RF na razpolago neverjetne količine opreme in orožja v skladiščih ter še vedno velik človeški potencial same RF. Edini problem, ki bi lahko nastal, je transport materiala, opreme, orožja ter ljudi na bojišča. Torej lahko zaključimo, da se je ruka vojaška moč, upoštevajoč te štiri točke, z letom 2010 povečala.

### **6.3 Zaključek**

Prvo hipotezo: »Večja centralizacija države in gospodarska rast sta ena izmed ključnih dejavnikov povečanja obrambnih izdatkov Ruske federacije« lahko potrdim. Skozi diplomsko delo sem namreč razložil, da sta v tem obdobju predvsem dva faktorja vplivala na dvig obrambnih izdatkov RF. Prvi, ki ga sprva nisem predvidel, je bil dvig svetovnih cen nafte. To

je RF prineslo ogromen tuj finančni priliv, in to ravno v času, ko ga je tudi najbolj potrebovala. Kot drugo pa je večja centralna moč države, ki je ukrotila regionalne sile, ki so bile skoraj vedno tudi skorumpirane, torej škodljive, pomenila boljši nadzor nad porabo sredstev, ki so tako sčasoma dosegli gospodarsko rast in posledično dvig BDP RF. Sam dvig BDP ne pomeni avtomatično tudi dvig obrambnih izdatkov, vendar, ker je RF procent BDP, ki ga namenja svojim OS, bolj ali manj ohranjala v enakem merilu pomeni, da se je zaradi samega dviga BDP dvignil tudi obrambni proračun oziroma so se dvignili obrambni izdatki RF.

Kot drugo hipotezo sem postavil trditev da: »Večji obrambni izdatki Ruske federacije vplivajo na krepitev njene vojaške moči«. Tudi to hipotezo lahko nedvoumno potrdim, kar sem dokazal skozi reformo OS RF ter primerjavo vojaške moči RF leta 2000 in 2010. Ruske OS so v tem obdobju prešle težko preizkušnjo, velike strukturne spremembe in tudi še nadaljnje kadrovske krčenje, kar pa ni pomenilo znižanja vojaške moči, ampak večjo mobilnost, boljšo opremljenost ter boljši reakcionarni čas sedanjega kadra, kar je posledično povečalo sposobnost ter tudi vojaško moč OS RF.

Ruska federacija je z reformo leta 2008 ponovno stopila na prizorišče velikih sil, a še vedno močno zaostaja za svojim sovražnikom iz hladne vojne, Združenimi državami Amerike. Trenutno je Rusija po obrambnih izdatkih, namenjenih za vojsko, na tretjem mestu, prehitela je Francijo in Veliko Britanijo, a močno zaostaja za ZDA in tudi za drugo uvrščeno Kitajsko, ki ima približno dvakrat večje obrambne izdatke, medtem ko imajo ZDA približno 8-krat večje obrambne izdatke. Rusija je s ponovnim oboroževanjem tudi ponovno pretresla mednarodne odnose. V tem obdobju se je Rusija vse bolj odmikala od Zahoda ter hkrati vse bolj približevala Kitajski ter državam BRICS (Brazilija, Indija, Kitajska, Južnoafriška republika). Z njimi se trudi navezati nove trgovske povezave, kar ji je zlasti uspelo s ponovno otoplitvijo odnosov s Kitajsko, ki že predstavlja enega pomembnejših partnerjev RF. Vplivala je tudi na svoje sosede, večinoma pozitivno na Kazahstan in Belorusijo, s katerimi ima solidne in prijateljske odnose, zaostri pa so se odnosi z Baltiškimi državami, kar je tudi pripeljalo do zaostritve odnosov z državami Nato ter ZDA. Zlasti negativen vpliv pa ima prerrojena ruska moč v Ukrajini, kjer si RF na vse načine prizadeva ohraniti vpliv ter nenazadnje tudi velik trg, Ukrajina pa si na drugi strani prizadeva kar se da osamosvojiti ruskega vpliva in približati državo Zahodu.

## 7 Literatura

1. Aslund, Anders. 2008. *An assessment of Putin's Economic policy*. Peterson Institute for International Economics. Dostopno prek: <http://www.iie.com/publications/papper.cfm?ResearchID=974>. (27. avgust 2015).
2. Barany, Zoltan B. 2007. *Democratic Breakdown and the decline of the Russian military*. New Jersey: Princeton University Press.
3. Barabanov, Mikhail. 2011. *Russia's new Army*. Moscow: Centre for Analysis of Strategies and Technologies. Dostopno prek: [www.cast.ru/files/book/NewArmy\\_sm.pdf](http://www.cast.ru/files/book/NewArmy_sm.pdf) (18. avgust 2015).
4. *Business Dictionary*. 2015. Dostopno prek: <http://www.businessdictionary.com/definition/economic-growth.html> (27. avgust 2015).
5. ---. 2015. Dostopno prek: <http://www.businessdictionary.com/definition/centralization.html> (1. september 2015).
6. Brzoska, Michael. 1995. World Military Expenditures. V *Handbook of defence economics*, ur. Keith Hartley in Todd Sandler. 45-69. Amsterdam: Elsevier.
7. *Finančni slovar*. 2015. Dostopno prek: <http://www.financnislovar.com/definicije/bruto-domaci-proizvod.html> (11. avgust 2015).
8. Global Security. 2015. *Russian Military Budget*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/russia/mo-budget.htm> (27. avgust 2015).
9. Golden Sachs Global Economics, Commodities and Strategy Studies Research. 2010. *BRICs Monthly*, 20. maj. Dostopno prek: <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/brics-decade-pdf.pdf> (27. avgust 2015).

10. Grizold, Anton in Ferfila, Bogomil. 2000. *Varnostne politike velesil*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
11. Kort, Michael. 2008. *A brief History of Russia*. New York: Facts On File, Inc.
12. Kotnik-Dvojmoč, Igor. 2002. *Preoblikovanje oboroženih sil sodobnih evropskih držav*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Lah, Ivan. 1992. *Vojaška moč držav in njihovih zvez*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
14. Lamb, Geoffrey; Kallab, Valeriana. 1992. *Military Expenditure and Economic Development*. The World Bank. Washington D. C.
15. Lossan, Alexei. 2015. Russia third in world in military spending, according to report. *Russia beyond the headlines*, 21. april. Dostopno prek: [http://rbth.co.uk/defence/2015/04/21/russia\\_third\\_in\\_world\\_in\\_military\\_spending\\_according\\_to\\_report\\_45401.html](http://rbth.co.uk/defence/2015/04/21/russia_third_in_world_in_military_spending_according_to_report_45401.html) (27. avgust 2015).
16. McLeod, Kevin. 2015. The Difference Between an Uncentralized & Centralized Political System. *Demand Media*. Dostopno prek: <http://classroom.synonym.com/difference-between-uncentralized-centralized-political-system-5378.html> (27. avgust 2015).
17. National Security Concept, sprejet 10. januarja 2010. Dostopno prek: <http://www.fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/gazeta012400.htm> (13. avgust 2015).
18. Nelson, Daniel N. in Marcus, Ustina. 2002. Central Asia. V: *Brasey's Eurasian Security Yearbook*. Nelson, Daniel N. in Marcus, Ustina (ur.): 3-6. Washington D. C.: Brasse's.
19. Odom, William E. 1998. *The Collapse of the Soviet Military*. New Haven: Yale University Press.

20. *OECD*. 2015. Dostopno prek: <https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm> (11. avgust 2015).
21. Posega, Petra. 2014. Geopolitični položaj Ruske federacije in njene geostrateške usmeritve. *IFIMES*. 10. april. Dostopno prek: <http://www.ifimes.org/si/8710-geopoliticni-položaj-ruske-federacije-in-njene-geostrateske-usmeritve>. (12. avgust 2015).
22. SIPRI Yearbook 2010. 2010. *Armaments, Disarmament and International Security*. New York: Oxford University Press.
23. ---. 2011. 2011. *Armaments, Disarmament and International Security*. New York: Oxford University Press.
24. ---. 2012. 2012. *Armaments, Disarmament and International Security*. New York: Oxford University Press.
25. Shoemaker, Wesley M. 2006. *Russia and the Commonwealth of Independent States*. Baltimore: Stryker-Post Publications.
26. Sputnik News. 2008. *Russia's economy under Vladimir Putin: Achievements and Failures*. Dostopno prek: <http://sputniknews.com/analysis/20080301/100381963.html>. (27. avgust 2015).
27. Strategic Studies Institute. 2013. *Russian Military Politics and Russia's 2010 Defence Doctrine*. ur. Blank J., Stephen. Dostopno prek: [http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20110300\\_haas\\_doctrine.pdf](http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20110300_haas_doctrine.pdf) (13. avgust 2015).
28. The Economist Online. 2011. *Russia's Economy, 22. december*. Dostopno prek: <http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2011/12/focus-1> (27. avgust 2015).
29. The World Bank. 2015. *GDP (current US\$)*. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/countries/RU?page=2&display=default>. (19. avgust 2015).

30. ---. 2015. *GDP Growth (annual %)*. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries/RU?page=1&display=default>. (19. avgust 2015).
31. Vendil, Carolina. 2012. *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective-2011*. Stockholm: Ministry of Defence. Dostopno prek: [www.foi.se/ReportFiles/foir\\_2759.pdf](http://www.foi.se/ReportFiles/foir_2759.pdf). (13. avgust 2015).
32. Zorko, Uroš. 2004. *Obrambni izdatki Republike Slovenije v luči vključevanja v zvezo NATO*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
33. Žabkar, Anton. 2003. *Marsova dediščina, temelji vojaških ved*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.